

Butlletí dels Lluïsos

Núm. 45 • Any XI • Setembre del 1995

Centre Parroquial d'Horta

Feliu i Codina, 7 i 9 • Tel. 427 73 27 • 08031 Barcelona

El repàs de l'estiu

Tal i com fèiem amb les assignatures quan anàvem a l'escola, durant aquest estiu hem fet un repàs general dels nostres estudis de direcció dels Lluïsos, analitzant el que hem fet malament, regularment i bé.

Mirant el nostre quadern de deures, veiem que ha quedat bastant complet, que s'ha aprofitat el curs, i que la nota mitjana obtinguda és la d'aprovat, amb la qual cosa hem pogut passar les vacances tranquils.

Com cada any, hi havia por de suspendre, tenint en compte que cada curs passem a estudis superiors, i que la carrera es fa més difícil dia rera dia. Són tantes les assignatures que hem d'absorbir durant el curs, que sempre hi ha el perill que alguna se'ns escapi i se'ns quedi pel camí.

Perquè pugueu fer-vos-en una idea, us direm que durant el darrer curs hem hagut d'estudiar les següents matèries: economia i finances, administració d'empreses, relacions públiques, geografia i història, imatge i so, ciències de la informació, educació física, turisme i restauració, història de l'art, ètica i

religió, tradicions i costums, arts gràfiques, idiomes i política lingüística, i altres de formació professional, com tècnics en manteniment, informàtica i secretariat. Com veieu, un curs molt complet

i difícil, del qual, n'hem tret una bona valoració.

Per al curs que ara començarà, tenim l'avantatge que no haurem de repetir res, però, amb tot, com hem dit, cada curs és més dur, i perilla el límit de la nostra capacitat intel·lectual. Per a evitar-ho, seria bo que en aquest curs es matricuessin altres futurs

consiliari

Nou curs, noves esperances

La vida és imparable. Malgrat que per a alguns pugui ésser una repetició, una rutina, la vida sempre és nova. Però nosaltres volem una novetat acarorada d'esperança. La novetat en sí no és un gran valor; l'esperança que li dona caliu i bondat, sí.

Emprendre el nou curs amb il·lusió i esperança és agrair al Senyor el do del passat, fet d'esforços, boniques realitzacions i potser també alguna petita mancança. La nostra esperança ens diu que les persones amb les seves limitacions són molt bones i que tots tenim un lloc en la realització d'una convivència cada dia més fraterna i creativa.

El nostre Centre Parroquial —els Lluïsos d'Horta— està content d'ésser una gran família oberta a tothom amb el tarannà de bondat, servei i comprensió vers tothom que ens va deixar JESÚS. Per això emprenem més animats el nou curs, sabent que les dificultats no faltaran, però que l'esperança, bona voluntat i dedicació de tanta gent faran possible un any més aquest petit miracle de solidaritat, tolerància i germanor que és i vol ésser el nostre Centre Parroquial.

Gràcies! I bon curs a tots!

Germà Antoni Palom,
Consiliari.

llicenciats en les diverses matèries que toquem, la qual cosa ens permetria especialitzar-nos individualment i fer el doctorat d'una assignatura concreta, la que més ens agrada i per a la qual servísim.

Per això, ens calen estudiants que vulguin fer la carrera de dirigir els Lluïsos d'Horta. Els oferim l'oportunitat de fer pràctiques durant tot el curs. L'èxit del resultat dels estudis el teniu assegurat per enda-

vant. Us matriculareu en una bona acadèmia [1]. Us esperem.

C. P. d'Horta

[1] Sapigüeu —els socis joves que ho ignoreu— que el nostre Centre no s'ha dit mai oficialment "Lluïsos d'Horta", sinó "Centre Parroquial d'Horta" (com ara), "Centro Parroquial de San Juan de Horta" (després de l'any 39) i... "Acadèmia de Sant Lluís Gonçaga", abans del 36. — Nota del Coordinador.

fotografia

Moltes activitats

Enguany hem fet moltes activitats. Heus ací un resum del Curs 1994-95 del Grup Fotogràfic d'Horta, secció del Centre Parroquial.

Curset d'iniciació. Vam fer un curset d'iniciació a la fotografia en blanc i negre, des de finals d'octubre fins a primers de gener, amb dotze cursetistes que van treballar la composició, l'ús de la càmera i el revelat de negatius i positius.

Després hi hagué concurs final amb exposició de les obres.

Reunions mensuals. Cada segon dissabte de mes, normalment, ens hem reunit al local social. Cadascú de nosaltres ha presentat una fotografia de tema lliure i una de tema obligat. Els temes obligats han estat:

Nens (novembre), *animals* (desembre), *nocturn* (gener), *masies* (febrer), *arbres* (març), *Antoni Gaudí* (abril), *pluja* (maig), *retrat* (juny).

La participació mensual ha estat entre onze i tretze per cada tema, amb un total de 202 fotos. Us convidem a l'exposició de les obres seleccionades que es farà el mes de setembre.

Concurs social. A començament del mes de gener hi va haver el IV Concurs Social, per als socis dels Lluïsos en general i per als del Grup Fotogràfic d'Horta en particular; en color i blanc i negre; amb el següents resultats:

Premis per a socis del CPH:

Per a fotos en b/n: Nicolàs Latorre, Josep Puigbò, Josep Maria Vives.

Per a fotos en color: Carme Oliva, Maria Franquesa, Jordi Acezat.

Premis per a membres del GFH:

Per a fotos en b/n: Carme Ballester, Eva Barbero, Daniel Comas.

Per a fotos en color: Dora Serra, Roser Ortiz, Pere Solé.

Exposicions. Hem fet les següents exposicions durant el curs:

El mes d'octubre, "Fonts de Barcelona", fotografies de Gaspar Agulló;

el mes de novembre, "L'art romànic a Catalunya", de la Unió Excursionista de Sants;

el mes de gener, l'exposició del IV Concurs Social i del Curset de Fotografia, i

el mes d'abril, "Recordant temps passats d'Horta", de Jaume Caminal.

Diapositives i models. Durant el curs hem fet diversos passis públics de diapositives de socis i simpatitzants.

I hem organitzat diverses sessions de llum artificial amb model, amb força participació.

Concurs de diapositives. Durant les festes de Sant Lluís, patró del Centre Parroquial d'Horta, hem celebrat el XXIII Concurs Nacional de Diapositives, amb un total de 71 participants. Amb els següents resultats:

Premi d'honor: Francisco Gil Ortuño, d'Ibi (Alacant).

1er premi: Secundí Roca Roca, de Viladecans.

2on premi: Andreu Negre Estarellas, de Palma de Mallorca.

3er premi: Antonio Muñoz, de Badia del Vallès.

1er premi social: Carme Ballester i Piqué.

2on premi social: Ernest Sitjà i Franquesa.

Lliri de Sant Lluís. Començarem el curs 95-96 celebrant el XXXIII Concurs Nacional de Fotografia "Trofeu Lliri de Sant Lluís", bo i esperant la vostra col·laboració

i assistència a l'exposició durant la Festa Major.

Tertúlies mensuals. De cara al nou curs, reanudarem les tertúlies fotogràfiques els segons dissabtes de cada mes. Els temes obligats per al proper curs seran:

Flors (octubre), *trens* (novembre), *rellotges* (desembre), *contaminació* (gener), *bodegó* (febrer), *miralls* (març), *coses curioses del carrer* (abril), *ombres* (maig), *retrat* (juny).

Més activitats. Estem preparant noves exposicions, passis de diapositives, sessions de llum artificial i curssets.

Per a més informació: Secretaria del Centre Parroquial d'Horta, Feliu i Codina, 7 i 9, 080312 Barcelona, telèfon de 6 a 8 de la tarda.

El nostre Grup fotogràfic està obert a tothom. Us esperem!

Pere Solé i Serra

Festa Major dels Lluïsos 1995

Amb majúscules hem de resumir la nostra Festa Major d'enguany!

La Junta Directiva, amb el vocals de les diverses seccions, va programar una sèrie d'actes que calia transformar en accions. L'entusiasme dels promotors, unit a la bona voluntat dels socis, ha fet realitat tot allò que, en un començament, només eren lletres sobre uns bonics papiers de colors.

Dissabte 10-6-95. — Excursió de fi de curs de la secció Manualitats. Han calgut dos autocars per acontentar tanta gent com volia acompanyar-nos. Tot i que Núria ens ha acollit amb una forta calamarsada, l'estada en la seva vall ens ha plagut. Núria, com Montserrat, té aquell no sé què d'esperit patriòtic, espiritual i marià, que ens eixampla el cor.

Dissabte 10 i diumenge 11. — La secció fotogràfica fa la seva tertúlia mensual i organitza una vegada més el concurs nacional de diapositives: el 23è. Hi participen 71 concursants d'arreu d'Espanya: Vitoria, Palma de Mallorca, La Línea, Ibi (Alacant), i de pobles i viles catalanes: Berga, Badalona, Barcelona, Badia del Vallès, Caça de la Selva, Cercs, Castellbell i Vilar, Manresa, Puig-Reig, Sabadell, Santa Maria de Montbui, Sant

Cugat, Sant Adrià del Besòs, Viladecans i Vilanova i la Geltrú.

Agrupacions fotogràfiques: 18. Obres presentades: 213.

Els premis han anat a parar a Ibi (Alacant), Viladecans i Palma de Mallorca.

Els nostres guanyadors socials han estat: Carme Ballester i Ernest Sitjà.

Dissabte 10 i diumenge 11. — El grup de teatre ha presentat la comèdia *La pau*. Una obra original d'Aristòfanes, adaptada per Rodolf Sirera. Feia goig veure tanta joventut a l'escenari i a la sala!

Dissabte 17. — "Els Lluïsos al carrer". Una tarda força moguda! Totes les seccions hi han col·laborat i el carrer Feliu i Codina, sense cobxes, ha estat punt de reunió de grans i petits.

La xocolatada ha enllemnit criatures i no criatures. La traca final ha espantat els coloms que sovint ens acompanyen. Hi ha hagut de tot: tennis taula, escacs, danses catalanes, teatre, fotografia, pintura i manualitats.

Diumenge 18. — Sardanes a la plaça Eivissa. Que bé sonen les sardanes sota els plataners, al costat de la petita estàtua de la dama d'Eivissa! Després de les sardanes, vermut de germanor al cafè dels Lluïsos. A la tarda, gran gala de l'Esbart Dansaire: Ballada de fi de curs de tots els grups, des dels petitons que salten com ocellets sortits del niu, fins als pares i mares que tenen l'empenta dels joves amb la particularitat que després esbufeguen tota la setmana. (Es broma, eh!)

Dimecres 21. — Festivitat de Sant Lluís Gonçaga: Missa a l'església parroquial i sopar de germanor al local social. A part del sopar oficial, cada secció es munta la seva festeta particular, cosa molt normal entre tants centenars d'activistes. Sempre

és bo tenir la "colla" i festejar!

Diumenge 25. — Dinar extra a Can Cortada i, a la tarda, teatre de veterans. Els aficionats a la sarsuela (*vegeu la fotografia de la portada*) han gaudit de valent i em sembla que més de tres i de quatre no tan amants d'aquest gènere musical, també han estat atrapats en la fantasia i han passat una vetllada relaxant i divertida.

Dilluns 26. — Neteja general! Desmuntar exposicions, comentarís a pleret sobre la feina feta i projectar les activitats per al propers curs, que la roda del temps mai no s'atura! La primera fita: la Festa Major d'Horta, al setembre.

Ara, els mesos de juliol i agost, farem (*haurem fet quan es publiqui aquest reportatge*) una parada. En el sèrmó de la Missa de Sant Lluís se'ns digué: "Cal recordar el passat, estimar-lo i revisar-lo. Però no ens deturem! Cal viure el present. Caminar endavant sempre!"

Dora Serra

calaix de sastre

Relloctges de sol

Al darrer BUTLLETÍ, en l'entrevista feta a Josep Molins i Morros, l'entrevistadora parla d'un rellotge de sol que hi ha en una casa del torrent de Can Mariné.

El meu home i jo hi hem anat a passejar, pel torrent de Can Mariné —a poc a pocquet, perquè tots dos ja som bastant grandets—, i, per més que hem mirat i remirat, no hem sabut veure cap rellotge de sol.

Ens preguntem si la senyora entrevistadora no es confonia una mica de car-

rer, i es referia al rellotge que sí hi ha al carrer major (carrer d'Horta, part antiga), en una mena de placeta de tres quarts de galta, un xic elevada pel damunt del nivell del carrer, que, al meu home i a mi ens sembla recordar, havia portat, no gaires anys enrera, el nom de Placeta de Casals.

Aquell rellotge de sol "encara funciona"; si bé només quan en fa molt, de sol, perquè "està sota teulada", sota una mica de teulada.

Un altre detall curiós: aquell rellotge de sol no va "a l'hora del sol", com tot rellotge de sol que es respecti, sinó que tot l'any va a l'actual horari d'hivern. És curiós, no troben?

Palmira Carbó d'Alzina

Dora Serra i Espada

**Nascuda el 22 de febrer de 1928,
Dora Serra és actualment la sòcia
núm. 70 del Centre Parroquial d'Horta**

Moits dels socis ja heu estat entrevistats per la Dora Serra. D'altres potser l'heu vist amunt i avall de la casa, o a l'Ateneu, al Foment, a la Parròquia... No és difícil de creuar-se amb aquesta hortenca de cabells platejats, ja que la seva vida sempre ha estat una barreja d'activitat i recerca. Ella és una de tantes persones que participen de la vida de les nostres entitats, ja que, precisament, si alguna cosa caracteritza els habitants d'Horta és la seva tendència a associar-se i a relacionar-se.

La Dora Serra va néixer al carrer Hedilla i de ben jove, als catorze anys, va exercir de mestra a l'escola del senyor mestre Serradesanferm, a la Cooperativa d'Horta. Uns anys més tard es va fer oficinista i va treballar a molts municipis annexos de Barcelona, com l'Hospitalet, Sant Adrià... Però quan es va casar, el seu marit ja tenia quatre fills i ella li'n va donar cinc més, i aleshores sí que va haver-se de posar a treballar de valent, sempre a casa.

—Aviat vaig trobar la manera de tornar a col·laborar als Lluïsos. Va ser l'època que vaig escriure comèdies infantils, les quals dirigia jo mateixa. Primer, una a l'any, el dia del Berenar de la Passió. Després, ja vaig formar un quadre infantil i, més endavant, un de juvenil.

—¿Com havia començat a participar en les activitats del Centre Parroquial?

—Vaig començar fent-hi teatre. Als Lluïsos, abans, només podien fer-hi comèdia els homes. Aleshores les dones hortenques fèiem comèdia a d'altres enti-

tats, com el Foment o l'Ateneu. Però allà pels anys 47-48 la dels Lluïsos ja era una companyia mixte. Les obres que més es representaven eren els Pastorets i la Passió d'Horta... i eren obres en les quals participava tota la família i sempre hi venia molta gent a veure-les. Ara tot ha canviat: amb la televisió i el vídeo, la gent es queda a casa; o va més "a Barcelona" a veure espectacles; o amb el cotxe se'n va fora. Ara tot ha canviat.

En un principi, la secció de teatre del Centre era la més forta, la més coneguda. A principis dels cinquanta vam representar una obra que es deia *El port de les boires* en un concurs de teatre que es feia a tota la ciutat; els Lluïsos d'Horta vam guanyar i vam representar-la al Romea.

Després hi va haver una forta davallada de la secció. També a Barcelona el teatre en general va passar una mala època. La famosa "crisi teatral", que algú diu que sempre n'hi ha hagut... Ara sembla que a casa nostra ha tornat a establir-se amb els tres grups d'infantils, juvenils i adults. El públic ara està format pels amics i els familiars dels components del grup.

—¿Com es va començar a editar aquest BUTLLETÍ del Centre, tal i com el coneixem ara?

—De butlletí, sempre n'hi ha hagut. La *Vall d'Horta*, els anys trenta; *Ideal*, els anys quaranta, cinquanta i seixanta... Aquest últim va durar mentre el quadre escènic representava l'antiga *Passió d'Horta*. Després hi va haver un lapsus de temps que no es va publicar cap butlletí.

El primer número del BUTLLETÍ actual sortí el març-abril de 1985; tenia quatre pàgines. Els següents números ja en tingueren vuit; després, deu, dotze, setze..., fins arribar a les vint-i-quatre actuals. Ha anat sortint cada dos-tres mesos; ara ja és francament trimestral. Però Déu sap el que costa d'om-plir aquestes 24 pàgines cada 90 dies!

La primera pàgina d'aquest BUTLLETÍ la feia el rector de la parròquia com a

consillari de l'entiat, i les altres eren dedicades a les seccions, que hi posaven alguna cosa de les seves activitats.

Un dels primers col·laboradors en l'edició era l'Enric Roig, i més endavant (a partir del número 8) ho va ser qui encara continua, en Manel Gausachs, que tenia l'experiència adquirida amb una publicació periòdica de la Cambra de Comerç de Barcelona on treballava.

En el número 6, de març de 1986, vaig començar les entrevistes als socis més antics de la casa. El soci número 1 era, en aquells moments, Jaume Marí i Oliva, l'oncle de can Marí. Ell en sabia moltes, de coses, d'Horta. Precisament, en Desiderí Díez, quan preparava els seus llibres sobre el nostre barri, va treure molta informació d'en Jaume Marí.

La meua entrevista va ser molt curta. En Jaume estava malalt i no tenia ganes de parlar, i jo era la primera vegada que m'atrevia a fer de periodista. Em va sobrar paper.

—¿Ens podria fer una breu explicació sobre el funcionament de cada una de les seccions del Centre?

—La primera és el *café*, que abans només s'obria dissabtes i diumenges i ara ja s'obre tots els dies. És el punt més important de reunió constant.

La secció *teatral* és la més antiga, el puntal de l'entitat, tot i que ara la manera de fer teatre ha canviat. Abans es feia comèdia quasi cada diumenge, i ara s'ha d'assajar molt més per poder oferir una cosa amb cara i ulls. (A més, hi ha el teatre de l'Ateneu, del Foment, l'obra de la Coordinadora d'Entitats i les obres de sempre,

com els Pastorets.)

Les *manualitats* van sorgir el 85. Actualment és una de les seccions que té més èxit. Vam començar sent un grup de dones de casa que s'oferien per ensenyar a les noietes algunes manualitats bàsiques, i ara la majoria són senyores, més de dues-centes, que fan punta de coixí, costura, brodats, estany, pintura... A més, per Sant Lluís es fa l'exposició. S'ha hagut d'habilitar la casa per a donar-hi més cabuda.

També fem *excursions* cada mes, amb l'ajuda d'una agència. Ells posen els cotxes i els hotels, i nosaltres posem els guies i organitzem l'excursió, tot i que de vegades aprofitem algunes de les rutes que hi ha muntades. Generalment, les fem el darrer dissabte de cada mes. De vegades duren dos o tres dies. Hi ve molta gent.

La secció de *fotografia* és potser més minoritària; també és molt antiga. Es fan exposicions per a la Festa Major; ja porten uns 33 o 34 anys fent-ne. Per Sant Lluís es fa el concurs nacional de diapositives;

amb aquest, ja porten 24-25 edicions. Es fan curssets, es passen diapositives i es comenten les possibles millores que es poden fer, es comenten els treballs fotogràfics... Es fa una feina molt maca d'aprenentatge constant.

La de l'*esbart folklòric* és la secció on hi ha més gent, i més grups. Fan molts viatges i són coneguts. La gent que hi participa té una llarga tradició. El senyor Castells va començar a fer rutilar l'esbart dansaire.

La secció de *cinema* és una de les més entranyables. Va començar a fer-se'n, de cine, a l'època franquista; es projectava

una pel·lícula i després es comentava; d'això, en deien cine-fòrum, i tenia molt d'èxit. Després va començar el cinema familiar i més tard va esdevenir infantil. (Recordeu els matins de dissabtes i diumenges menjant crispetes en aquelles cadires de fusta, fent soroll de papers. Després es feia una rifa a mitja sessió i anaves a comprar llaminadures al vestibul o al bar.) Ara s'ha de fer una selecció acurada de les pel·lícules, ja que hi ha una gran competència televisiva, de vídeo i del cinema comercial del centre de la ciutat. Es continuen enviant entrades a les escoles.

La de *tennis taula* és una de les seccions més mimades. No es pot tocar per res del món l'aula de ping-pong, sense consultar abans el calendari del grup. Els jugadors de la casa han arribat molt lluny a nivell de Catalunya i d'Espanya, i és per això que han d'entrenar-se molt i fer els seus campionats.

Després, al Centre, també s'organitzen activitats més puntuals: campionats de botifarra, concursos de Trivial, futbol-sala, futbolí, bitlles..., generalment, per a la gent més jove.

—*Deixant una mica de banda el Centre Parroquial, jo la vaig veure fent de rapsoda en el concurs literari Jordi Serra. ¿Vostè fa poesia?*

—Hi vaig anar perquè he fet teatre. Així podia fer una lectura interpretativa dels textos. Jo no faig poesia. El que més m'agrada és la prosa. Els llibres de viatges, contes, relats breus, sàtires.

—*Té alguna cosa publicada?*

—No tinc cap llibre, de moment. Escric al BUTLLETÍ, a l'*Hortavui*, i, sempre que en tinc oportunitat, participo en algun concurs literari per Catalunya.

—*Quins són els premis que ha guanyat?*

—A Barcelona, bastants; sobretot, de relat curt. El primer, a Alforja (Baix Camp)... Al Masnou, a Corbera, a Cardedeu...

(La Dora volt passar per alta aquesta pregunta; és per això que la resposta és

tan poc precisa. Segons ens explica, no li agrada donar-se importància, i menys si això ho han de llegir tantes persones conegudes i amigues que la coneixen tal com és.)

—*El senyor Gausachs ens ha dit que vostè ho escriu tot a mà. ¿Com és això, si ara gairebé tothom fa servir l'ordinador, si més no, la màquina d'escriure?*

—Necessito el bolígraf i el paper per a tenir inspiració. Podré pensar, però les paraules justes no em vénen al cap si no tinc un bolígraf i un paper. Odio bastant les màquines, i no em cal fer servir l'ordinador: els treballs me'ls passen en net, "a ordinador", la meua filla (els textos de tota mena), en Manel Gausachs (les coses per a aquest butlletí) o el meu bon amic Andreu Serra (si escric per a l'HORTAVUI).

—*¿Quins projectes, treballs per acabar, té vostè entre mans?*

—Normalment faig audiovisuals dels meus viatges. N'escric el text, hi poso música, sel·lecciono les diapositives i faig el muntatge. No acostumo a projectar; m'agrada l'acció espontània, viure el present, i mai fer actes rutinaris; com els núvols, que mai no repeteixen llur forma.

De les excursions que he fet amb el Centre Excursionista de Catalunya, en guardo un recull, uns resums poètics que en faig.

També escric el meu diari, i, al cap de dos anys, l'estripo. És una pràctica necessària (la d'escriure, no la d'estripar); és bo fer el diari cada dia, és bo per exercitar la inspiració i, amb el diari, tan prosaic, pots arribar a fer poesia.

(Ara la Dora porta el braç enguixat, i fins d'aquí a unes setmanes no podrà tornar a emprendre la feina d'escriptora. No patiu, però: diu que tot allò que ha d'escriure, ho té al cap i només li cal posar-ho en el paper.)

—*¿Quines són les seves fonts d'inspiració, els seus temes preferits?*

—Tot escriptor escriu coses viscudes. Si més no, sensacions experimentades. Poden semblar invencions, però segur que

en el fons són coses viscudes. Si no és així, no es pot escriure versemblantment. Ni tan sols els qui fan ciència-ficció inventen: han de conèixer molt bé la història passada per tal de poder preveure què passaria en el futur.

El darrer viatge que he fet —al Yucatán— serà la meva nova font d'inspiració, potser. Hi he contemplat tantes escultures, tants dibuixos que no havia vist mai; una cultura del nou món del qual no ens ha arribat gaire informació... D'Amèrica, en sabem ben poc. Veure aquella arquitectura, aquelles imatges... Penso que aquells que escriuen ciència-ficció ho han hagut de veure a la força. No s'ho han inventat tot.

M'ha sobtat molt trobar similituds amb Egipte, amb l'Índia... i m'he donat que tot està lligat. L'home era un de sol i s'ha repartit pel món. Tots hem sortit del mateix lloc i tots hem copiat una mica dels altres.

Fa quinze anys vaig ser al Perú i hi vaig conèixer la cultura inca. Em va impressionar molt. Dos anys més tard vaig anar a Grècia. A Micenes vaig visitar la tomba d'Agamèmnon, i la porta dels lleons són exactament iguals que les portes de Sacsayhuaman, a Cusco.

A l'altiplà de Bolívia, a Tiwanaku, vaig veure les portes dels set graons i semblava que entrés en un temple egipci. Els indis no eren pas uns salvatges, la seva cultura mil·lenària guarda una sorprenent similitud amb la del nostre món occidental.

Resumint... Quan jo visc i aprenc alguna

cosa, m'agrada compartir-ho tot. M'agrada pensar que algú altre ho podrà aprofitar. Aquesta és la raó perquè escric i faig els meus muntatges audiovisuals: tinc sempre la necessitat que en participin els altres.

—¿Quin és el seu autor/a preferit? ¿A qui li agradaria assemblar-se?

—La Mercè Rodoreda, n'és una. Quan t'explica una història, sap aturar l'acció i fixar-se en la llaçada rosa que porta una nena al damunt del cap, o en les puntes de les cortines de la finestra on hi ha una dona. Fa poesia dins d'una narració. Aquesta sensibilitat m'agrada. La voldria saber transmetre en els meus escrits.

Per acabar, la Dora Serra vol justificar que ella sigui l'entrevistada aquesta vegada. Això és degut bàsicament al fet que dugui, com hem dit abans, el braç enguixat —justament el dret, el d'escriure— de resultes d'una caiguda "tonta", i per a respondre a la insistència de l'amic Manel Gausachs, coordinador d'aquest BUTLLETÍ, que cada any passa penes i treballs per omplir justament el número del mes de setembre.

Però estareu d'acord amb mi, estimats lectors, que hem passat una estona agradable i que, si més no, hem après algunes coses i hem assegurat unes altres que ja coneixíem. A reveure.

Helena Soriano i Pons

La sòcia núm. 810

Donem la benvinguda a la sòcia número 810 del Centre Parroquial d'Horta Marta Solé i Font. La Marta va néixer el dia 4 de juny de 1995 i fou afiliada a la nostra Entitat el mateix dia.

Desitgem que sigui una sòcia enamorada dels Lluïsos, fidel als seus principis, compromesa i activista, tal com ho foren els seus avis Ferran Solé i Jaume Font.

Enhorabona als novells pares Toni i Núria.

M'agraden les matemàtiques

És potser per això que el dia set de juny passat, quan, després d'operar-me de la pròstata i de romandre vint-i-quatre hores a la UVI, a les quatre o cinc infermeres que vaig conèixer (que, per cert, em varen atendre molt bé) els vaig fer la mateixa pregunta. Els deia:

—Facin el favor de contestar-me ràpidament.

Els ensenyava una mà, i els preguntava:

—Quants dits hi ha?

Naturalment, deien "cinc". Després els ensenyava les dues mans, i els preguntava:

—I en les dues mans?

Naturalment, deien "deu". Finalment, els preguntava:

—I en deu mans?

Totes contestaren "cent". Naturalment, són cinquanta.

Va ser una prova per distreure'm. Elles estaven pels malalts i no pas per les Matemàtiques.

Abans de parlar del tema, us explicaré una mica la meua vida de col·legi i d'estudiant. He pensat que la vida es torna una festa quan saps fruit de les coses normals.

La meua primera escola a Horta fou l'*estudi de franc*, que hi havia al començament del carrer Consorts Sans Bernet. Se'n deia *de franc* perquè pagàvem un duro de quota a l'any. La varen fundar els senyors Sans i família per als fills d'obriers. Aquests senyors vivien a la Rambla d'Horta, davant del convent de

les Germanes Dominiques.

Aquella escola estava repartida en tres classes, que en deïem: la classe petita, la classe mitjana i la classe gran. A cada classe hi havia més de cent alumnes. El director era el senyor Hermenegild Pallejà, natural de Falset. Molt enèrgic i molt bon mestre. Era soci dels Lluisos. El varen matar en començar la guerra civil. Ell portava la classe gran, el senyor Vilalta la classe mitjana i el senyor Escarrà la classe petita.

Jo hi vaig anar set o vuit anys, passant per les tres classes. Recordo que els caganers sèiem en unes grades de fusta que hi havia al final de la classe petita. Allí em varen ensenyar les primeres lletres i números, i vaig anar seguint. A la classe mitjana ja llegíem bé i apreníem moltes coses. A mi m'agradava l'estudi i els meus pares em varen fer quedar a repàs: era una hora cada dia al migdia amb el senyor Pallejà. Érem uns vint-i-cinc i pagàvem un duro al mes.

De l'Estudi de franc recordo molts volguts companys: els Bernet, Torelló, Bartrina, Castellet, Claveria, Ebrí, Casals, Travé, Marquès, Miralles, Trilla, Mayol, Victoriano Solanas i tants d'altres.

Records agradables, en són la botifarrada i la rifa dels tortells.

La botifarrada es feia els Dijous Gras. Ens reuníem en grups d'uns vint-i-cinc i, asseguts a terra, al pati, menjàvem pa amb botifarra cuita. Un noi dels grans, amb un bot de vi, ens donava de tant en tant un traquet de vi dolç i estàvem molt contents.

La rifa dels tortells... Un cop al mes venia un sacerdot a parlar-nos de temes religiosos i al final feia una rifa de tortells de crema de can Mayol. A mi m'havia tocat un parell de cops i ja us podeu imaginar que content que arribava a casa amb el dolç, que ens menjàvem entre tots.

Al pati del col·legi, i a tot el volt, hi havia

uns parterres. Cada dos o tres nois dels més grans tenien designat un tros per cultivar-lo amb plantes i flors.

Als deu anys vaig entrar a la classe dels grans. Recordo que tenia bona lletra i que aprenia ràpidament les coses que ens explicava el mestre. A casa no havíem d'estudiar ni fer deures; tot es feia al col·legi. Per preguntar-nos les coses ens feien posar drets al voltant de la classe. Un do que Déu m'ha donat ha estat la memòria, i moltes vegades era el primer de la fila.

Potser per això el senyor Pallejà va parlar amb el meu pare i li va dir que era una llàstima que no em fes estudiar. Aleshores es posaren d'acord amb el meu oncle capellà (mossèn Josep Homar), que era amic del conseller de Cultura de la Generalitat, en Ventura Gassol, i vaig poder entrar a l'Institut Escola per fer el batxillerat.

Estudiàvem sense llibres. El llibre el fèiem nosaltres després de les explicacions i de consultar els llibres que teníem a la biblioteca del grup. Fèiem moltes excursions i sortides per veure les coses al natural. Vaig tenir grans professors i excel·lents pedagogs: el Dr. Estalella, el Dr. Vicens Vives, la Dra. Angels Ferré, i els doctors Vergés, Petit, Xercavins, Guillem Díaz-Plaja, el mestre Llongueres i molts d'altres.

De les classes, se'n deien grups, que tenien noms de muntanyes de Catalunya. Jo vaig passar pels grups Montgrí, Miramar i Puigmal. No ens donaven notes i no sabíem el curs de batxillerat que fèiem. De tant en tant escrivien a casa o parlaven amb els pares. Ensenyament com el de l'Institut Escola no l'he vist de moment enlloc més.

(Aquest vivència continuarà, si Déu vol, en el pròxim BUTLLETÍ.)

Joan Homar i Gibert

Temps de tardor

Llum que ja te'n vas
cada jorn més prompte;
del fullatge escàs
l'arbre perd el compte...

Cel mig entristit
que al matí t'abriga
el gris vel tupit
que el teu blau em priva...

Paisatge malalt,
perdent color i vida;
el cor em fa mal;
l'ànima és ferida...

Temps melangiós;
nit que prompte arribes;
estel mig difós;
flor que no captives...

Sol que vas minvant;
ombra allargassada;
ocell emigrant;
grogor de la prada...

Vida que morint
vas en la Natura;
i el pit encongint
del que sent fretura,

del brot tendre i verd,
de la flor que es bada,
del suau concert
que fa l'ocellada;

d'aquell que es complau
amb la primavera;
quan el cel és blau,
la llum, encisera...

Ai!, temps de tardor,
temps gris, temps de pena...
No vinguis, ai, no!,
que de gran tristor
l'ànima s'emplena!

29 d'octubre de 1971

Joan Bartrolí i Bonany

CAPÍTOL XLV

Josep Saló i Rodríguez

Aquests records s'han dedicat a enaltir la personalitat de diversos socis benemèrits que ens deixaren ja fa més o menys temps. Si hem de fer justícia no podem oblidar la figura d'en Josep Saló, el lliurament del qual a l'entiat va ser més que total.

En Josep Saló i Rodríguez, fill d'Alexandre i de Maria, nasqué el 21 de juliol del 1916 a la casa número 30 del carrer Horta. El seu pare era soci molt actiu, i el 1918 — en Josep tenia dos anys — es feu càrrec de la consergeria dels Lluïsos, i ell i sa família passaren a ocupar la vivenda del cafeter-conserge, situada on ara hi ha la sala del tennis-taula. Per tant, en Josep podia dir, amb tota autenticitat, que era "dels Lluïsos", i més encara la seva germana, la Maria, que hi va néixer quatre anys després. El 1934, amb motiu de la mort de l'esposa, el pare deixa la consergeria i la família es trasllada al carrer Salses núm. 40, i d'allí a Hedilla 87.

En Josep començà els estudis al col·legi La Salle del carrer Chapí, i continuà amb els estudis especials de nit que dirigia el tan recordat senyor Pallejà. Als quinze anys començà a treballar a l'empresa Laboratoris Uriac. Va començar, va continuar i va acabar sempre a la mateixa empresa, a la qual dedicà, amb fidelitat i eficàcia, tota la seva vida laboral. A l'empresa era molt apreciat, molt ben considerat, hi gaudia d'absoluta confiança, fins al punt que les seves vacances no podien coincidir amb les del senyor Joan Uriac. Quan l'empresa es va traslladar del carrer del Bruc al

Clot, el senyor Joan li va regalar el magnífic mobiliari del despatx que utilitzava. Tenia la medalla d'or de l'empresa pels seus cinquanta anys de col·laboració.

El 1937 fou mobilitzat i enviat al front de Madrid, on, gràcies als coneixements adquirits a ca l'Uriac, treballà com a auxiliar de metge. Acabada la guerra, com tots els de la lleua del 37, va ser cridat a files i enviat altra vegada a la capital.

Aribada l'hora del matrimoni, en Josep sap escollir i es casa amb la Maria Caminal, de família tan estimada i arrelada al Centre. Van viure al carrer Rivero 64, domicili dels Caminal. La felicitat de la parella augmenta amb el naixement d'un infant, la Maria Mercè, el 27 de setembre de 1949, i, posteriorment, d'un nen, en Josep Maria. Sempre fou el seu orgull la família i la seva llar. Durant alguns anys ajudà l'economia familiar donant classes de comptabilitat a l'Acadèmia Pràctica.

Quan arribava a casa, canviava les sabates per les sabatilles i es posava còmode. Passava moltes hores al seu despatx, on llegia, s'ocupava de la fotografia i col·leccionava segells, que eren els seus hobbies, tenint de vegades, com a música de fons, la gatzara organitzada per fills, nebots i amics al pati de la casa. Però sempre trobava temps per tot ço que afectava a la Parròquia i als Lluïsos.

Però parlem dels Lluïsos, amic Josep... En complir els setze anys, el 1932, deixes de ser aspirant i ascendeixes a soci dels Lluïsos d'Horta, un somni que venies covant de feia anys. Ara et sents encara més dels Lluïsos. Aquests són encara més "casa teva". Quasi al mateix temps ingresses també en el grup Rector Salsas de la Federació de Joves Cristians, que s'acaba de formar.

No hi ha dubte que el teu esport preferit és el bàsquet. En una reunió general del Grup suggereixes la formació d'un equip; la teva idea és converteix en realitat, i el 1934 debuta un equip integrat inicialment per tu i per Jaume Casas, Ferran Solé, Francesc Toboso i Joan Homar.

Acabada la guerra, reorganitzes el bàsquet, aquesta vegada com a Joventut Parroquial. Tindrà llarga vida i prendrà part en nombroses competicions i campionats de la JACE. La teva actuació va ser constant; primerament, com a jugador, i, després, com a encarregat o director. Per tercera vegada, després d'uns anys d'inactivitat, tornes a intervenir en la resurrecció de la secció.

Pertanyes al grup de portants de la Parròquia, cantes a l'Orfeó Montserratí, jugues a escacs, formes part del grup excursionista "Els Ocells" [1] de la dècada dels trenta.

I passem al teatre. Debutes el 1928 amb el Sant Gabriel dels pastoretts d'en Folch i Torres; interpretes el Roboam a l'obra *Maleit de Déu*, i ja continuament fins al 1936. En la primera actuació del quadre escènic del 1939, interpretes el Talmilla d'*El verdugo de Sevilla*. Com a actor secundari, contribueixes a l'èxit col·lectiu actuant esporàdicament fins a la festa de Sant Lluís del 1944, si bé segueixes amb el teu paper dels Pastoretts i amb el Josep d'Arimatea de la Passió, que interpretaràs durant molts anys. No actuares gaire a l'escenari, però dedicares quantitat d'hores al teatre com a crític a la revista *Ideal*.

Estimat amic Josep: m'hi he pensat molt abans d'inserir l'anècdota que segueix, però, previ consentiment de la teva esposa, no he pogut resistir la temptació.

[1] Vegeu el "record" titulat *Els Ocells*, publicat al núm. 15 d'aquest BUTLLETÍ, i fixeu-vos, concretament, en la fotografia de la pàg. 83. — Nota del Coordinador.

Resulta que cada vegada que fèiem *L'estel de Natzaret*, se m'acudia d'anar a buscar llenya al bosc tenebrós on els dimonis campaven per les seves. I també cada vegada —no fallaven—, cada vegada se'm presentaven els follets que devien ser els guardians del bosc. Sense que jo els fes res, m'agafaven, em masegaven, em sacsejaven, m'apallissaven, fins que em llançaven fora del bosc, tot dient-me que la meva ànima no valia res. Però jo, masell i tossut, hi tornava a la següent representació. I una nit, pel que es veié, els follets devien haver engolit espinacs dels d'en Popeye, i, després de la pallissa reglamen-

Al despatx de ca l'Uriac, el 1965.

tària, em tenien totalment immovilitzat; i tu, si, tu, Josep, que eres l'Asvherus, em tenies nas i boca tapats amb la teva mà diabòlica; jo m'ofegava... m'ofegava... i ja em veia entre els angelets, quan se m'ocorregué d'obsequiar-te amb una terrorífica trepitjada. Instantàniament, em deixares anar i començares a fer saltironets, a peu coix, per l'escenari, tot acariciant-te el peu ferit. Ho sento molt, amic Josep, i espero que

En el lliurament de la làmpara votiva a la Moreneta, el 1954.

m'hauràs perdonat; em sap molt de greu, però... és veritat que tu vas anar una setmaneta coix, però... qui et diu que jo no vaig salvar la vida?

I què direm de la revista *Idea*? És notori que fores un permanent col·laborador de la direcció, i qui, probablement —jo diria que segurament—, més tinta hi va vessar al llarg dels seus 23 anys de vida. La crítica teatral l'exercires durant 10 anys, fins al 1953, que la deixares per haver-se't encarregat una sèrie de reportatges sobre temes hortencs. Reportatges que iniciares amb un article relatiu a l'homenatge a la vellesa.

A continuació venen una colla d'articles tractant diferents temes: ens parles de can Blai, de la processó de Corpus, de les actuacions de l'Esbart, dels redescobriments del Turó de la Peira, de l'ofertiment de la làntia votiva a la Mare de Déu de

Montserrat..., de la campanya de la qual fores gran impulsor a causa de la teva devoció per la Moreneta. De tu va sortir la idea de reclamar la Creu de Terme, campanya que iniciares a *Idea* amb aital objectiu. Teu és el reportatge sobre els Jocs Florals de 1953, per als quals fores escollit secretari de la Comissió, i de l'organització dels quals fores l'ànima. I teves unes entrevistes fetes a persones més o menys importants; i un llarg etcètera que no és possible descriure.

Escollit per a formar part de la secció recreativa, t'encarregues també de les cròniques esportives; sortint de la intimitat del Centre, ens parles també dels fets i miracles de la Unió Atlètica, cròniques que duraran fins a l'octubre del 57.

Ets vocal de cinema. Intervens en el naixement de la secció fotogràfica, atinent la proposta d'Emili Ducet i d'Angel

Pérez, que havien estat fundadors de la secció fotogràfica del Foment.

He deixat per al final, amic Josep, allò que és, al meu entendre, el millor record que has deixat del teu pas pel Centre: una veritable joia, el Llibre d'Or de la Passió. Fidel testimoni del teu saber fer, obra exclusiva teva, quan amb tant d'encert saberes obtenir les opinions d'espectadors d'excepció, de personalitats tan destacades com Josep M. Folch i Torres, Lluís Millet, Enric Borràs, Carles Cardó, Lluís Masriera, Octavi Saltor, Clovis Aimeric, Amadeu Oller, Pepeta Fornés, Tomàs Roig i Llop, Francesc Camprubí, Angel Colomer, Aureli Campmany, i tants i tants d'altres.

Va ser un gran encert confiar-te a tu aquesta feina... I aprofito l'ocasió per demanar a la Junta Directiva que es faci constar en el Llibre d'Or que aquest és

obra exclusiva d'en Josep Saló, soci benemèrit que fou dels Lluïsos-Centre Parroquial. Així ho espero.

Entre les teves moltes virtuts, quines destacaries? La Maria, l'esposa, m'esmenta la *rectitud*; la Maria, la germana, la *bona fè*. Jo hi afegiria l'*honestetat*, la *companyonia*, la *laboriositat*, la *competència*, la *religiositat*...

Et nasqueren quatre néts, però només fores a temps de veure'n dos. Tot s'acaba, amic, però a tu t'arribà l'hora un xic prematurament. Estaves preparant la jubilació, quan un dia, el 15 d'abril del 1982, un vessament cerebral acabà amb la teva vida d'aquest món als 65 anys. Els amics l'enyorem, Josep; la família, molt més... però tu descansas en pau. Prega per nosaltres.

Pere Solé i Sans
(soci núm. 1)

turisme

Un viatge llampec pels Països Baixos

Si fas de turista d'un viatge organitzat per una agència i no t'acompanya un guia del país, els ulls només veuen i no poden interpretar ni comprendre tot allò que estan mirant. Si el guia coneix i estima el seu país, et transmet una sensibilitat que t'ajuda a descobrir les dues cares de la moneda i et dona resposta a un seguit de "perquè" que et fan més clara la visió i l'enteniment.

Bèlgica i Holanda. Dos regnes, una sola ètnia. Però duen maneres diferents de pensar i d'obrar. Sembla impossible que les mateixes condicions de terreny i de climatologia puguin separar aquestes dues

nacions. Tot plegat, perquè els homes opinen diferent.

Bèlgica, encara més complicada que la seva veïna: dues llengües oficials, i una tercera que pugna per obtenir els privilegis de les altres dues.

Gand-Bruges. Ciutats medievals, bressol de la història de la nació. Les tribus primitives foren sotmeses pels romans. Quan ja s'havien adaptat a la nova personalitat, els vikings intentaren fer-se'n els amos. Guerres i més guerres. Noblesa dominant. Guerres i més guerres. Navegants, pirates, comerciants... Diners i més diners. Arquitectura medieval, gòtic florit, edificis i monuments que ja no pertanyien al poder eclesial, sinó a comerciants i artesans: el nou feudalisme. Al llarg dels anys, les ciutats són destruïdes i reconstruïdes. Avui dia són el paradís del turisme, el tresor que els nadius mostren amb orgull a tot visitant.

Els carrerons de Bruges, les seves cases, semblant a joguines, les places amb frondosa vegetació, els seus canals d'aigües fosques, els pontets d'una sola arcada per sota dels quals sempre hi ha una barca que va o ve, els cignes blancs que llisquen sobre el líquid, les caleses que passen per carrers i places, tirades per grossos i brillants cavalls perxerons de potes amples i peludes, cues rosses ben pentinades... Tot plegat sembla sortit d'un llibre de fades.

La gent somriu, oblida els rellotges, les presses, l'estrès, i passeja tranquil·la, obrint uns ulls com unes taronges davant les meravelles construïdes de pedra, de fusta i de color pels avantsassats del segle d'or. Es recupera l'obra artesanal, i el treball delicat de la mà femenina, ara és valorat i estimat com una joia: les puntes, les blondes, les randes. Darrere de cada finestra, clapegen els joganers boixets que les mans destres fan dansar alegrement.

Brussel·les, la capital, és espaiosa, immensa! Grans parcs, grans jardins, magnífics palaus, antics i moderns. La seva plaça medieval és una gran sorpresa per al visitant. Impossible d'imaginar-la. Cal veure-la! Tot fent-li veïnatge, els edificis més moderns, els més futuristes, el bo i millor que pot construir un país ric.

I soroll, i obres per tot arreu, i ministeris, i més palaus, i residències reials, i el Planetàrium i l'Atòmium, i canals, els més antics canals, i més i més...

Holanda típica, curiosa? Holanda sàvia, intel·ligent! Símbol de progrés, de vida! Una lluita quotidiana per a fer realitat les paraules del Gènesi: "Ompliu la terra i domineu-la!" Un molí, mil molins. Per a què? Per a trasvassar i empresonar aquest element del Planeta Blau: l'aigua. Davant la immensitat de la Terra, ¿qué són unes quantes hectàrees guanyades a la mar? És vida per a un grup d'homes, és exemple per a la resta dels homes que no saben què fer del seu temps, de les seves mans,

del seu enginy de creativitat!

I quan, després del treball, assolim el benestar, què en farem del nostre esperit? Organitzarem la nostra comunitat. Perquè un poble que lluita, s'agermana. Aquest esperit de germanor, d'ecumenisme, intenta viure l'aquesta societat que, amb les seves barques de pesca, els seus molins de vent i d'extracció d'aigua, de les terres ben repartides en parcel·les, de les obres titàniques per a contenir la fúria del mar, de la tossuderia de reconstruir tantes vegades com calgui, d'inventar nous procediments per a fer treballar l'enginy, continua estimant i, per tant, conservant la tradició i viu en una barca o en una caseta de pescadors, s'engreixa beatíficament alimentant-se de productes làctics i va amb bicicleta, tot i que pot mantenir l'automòbil i la barca motora.

És que Holanda és un paradís? No! El paradís no existeix, encara. Els problemes són presents on hi ha homes. Holanda té una joventut que sempre protesta. A Holanda hi ha drograaddictes, hi ha prostitució, hi ha suïcidis, hi ha aprofitats i hi ha oprimits. Hi ha humanitat!

Amsterdam. La volta per la ciutat ha estat gratificant. No he entrat a cap museu. No he tingut temps. Només he vist cases, canals, ponts, jardins, arbres, tramvies, bicicletes, obres, gent; i sol, molt de sol! Mil ponts, no sé quants canals i casetes que s'enfonsen o es decanten perquè els seus fonaments no són segurs, assentats sobre la sorra del subsòl. No hi ha pedres, sols maons. Amb maons es construeixen les cases, les calçades, els ponts, les baranes. Els arbres tots són oms que arrelen verticalment, sempre recte avall i no esberlen murs. He vist l'església de Sant Nicolau (dalt la seva més alta cúpula, una corona reial i, pel damunt, una creu que es decanta).

Incrustades a la basilica, tres o quatre casetes. Una d'elles, la que fa cantonada, va donar aixopluc a Anna Frank i la seva família. Una estatueta davant la seva porta recorda al món sencer la tragèdia allí vis-

cuda, escrita en aquell senzill diari d'una nena que passà de la infantesa a la pubertat reclosa entre quatre parets, que tingué por, que patí gana, que aprengué les misèries humanes i, malgrat tot, va ser feliç perquè descobrí l'Amor. He plorat per l'Anna i per tantes milers d'Annes, de Judiths o de Raquels que moriren en l'anonimat.

Ara la ciutat d'Amsterdam ha erigit monuments a les víctimes que patiren més repressió durant la segona guerra mundial: l'estrella de David, recordant els jueus, el triangle per als homosexuals i un conjunt

escultòric dedicat als gitanos, que també foren perseguits i immolats.

Holanda, la dels molins i les vaques, la dels esclots i els dics, ens està donant una lliçó d'ecumenisme que no acabem de copsar i apreciar. La seva política de sociabilitat i d'amor a la terra i al proïsme és el missatge utòpic de tot Profeta. Amor i perdó.

Per al passat.

Per al present.

Per al futur.

Dora Serra

lingüística

Perill de contagi

Amable lector, si encara no has ensopet amb un *esperantista*, tot el que es diu en aquest article pot ser-te d'una ajuda inestimable. Perquè els *esperantistes* són una plaga, i puix que el creador de l'*esperanto* va traduir la Bíblia a dit idioma auxiliar internacional, podem dir que són una plaga bíblica.

Efectivament, pots trobar-te'n a qualsevol racó del planeta. Jo, per exemple, me n'he topat en un poblet perdut d'Hongria, en un monestir recòndit de Macedònia i al bell mig de la plaça de Sant Marc.

Quan n'ensopegues un (i tard o d'hora ho faràs, benvolgut lector), invariablement et parlarà de l'única cosa que l'apassiona: l'*esperanto*, la *llengua auxiliar internacional i neutral* inventada pel polonès Lluís Lätzer Zamenhof, doctor en medicina i poliglota. La cosa no seria greu si no fos per un significatiu detall: cap *esperantista* no s'accontenta amb informar; tots pretenen, irremissiblement, convèncer.

Però tu, tranquil, lector novell en aquests litigis; segueix llegint i t'exposaré detalladament les múltiples estratègies d'aques-

tes ments malaltisses per tal d'encomanar-te la seva dèria, així com la manera més eficaç de refutar les seves enginyoses argumentacions.

Solen començar parlant de la problemàtica lingüística mundial (alerta: en aquest tema són autèntics experts), encara que també pot ser que et parlin d'ètnies i cultures minoritàries (i et citaran un pila de pobles i cultures dels quals no has sentit parlar en la vida però que, inevitablement, existeixen); però això no és més que una excusa per anar a parar on ells volen: a l'*esperanto*.

Per aconseguir-ho, t'exposaran amb pèls i senyals la situació dels pobles oprimits i dels idiomes perseguits (i t'asseguro que se saben, per exemple, totes les llengües que els estats democràtics europeus voldrien veure ben mortes i enterrades). T'explicaran fil per randa, per tocar-te la fibra sensible, com el govern de la democràtica República Francesa ha humiliat, castigat, empresonat, torturat i assassinat els qui defensaven públicament les llengües i cultures occitana i bretona; o com el govern de l'ex-Unió Soviètica va massacrar i anihilar sistemàticament el poble tàrtar.

Vigila: amb tot això el teu esperantista mirarà d'entendre't i predisposar-te favorablement al seu discurs. Si tot seguit aconseguix canviar de tema i parlar de l'*esperanto*, ja has begut oli.

La teva primera defensa consisteix a retardar el moment en què abordareu

aquest tema inevitable. Però mentre parli de pobles, llengües i cultures, tu segueix-la la veta i fes-te l'interessat. Així, aconseguiràs una informació preciosa sobre la situació de les llengües i dels pobles al món (perquè si algú en sap un niu, de tot això, són els *esperantistes*), informació que després podràs utilitzar al teu favor en la contraargumentació.

Com més aconseguixis perllongar aquesta etapa, més informat estaràs de la situació, i més preparat per resistir. Perquè, tard o d'hora, l'*esperantista* aconseguirà portar l'alguia al seu molí.

Després d'haver-te narrat les injustícies i flagrants violacions dels drets humans que fins i tot els estats més pretesament democràtics cometien, i les innombrables dificultats que representa per a la majoria de mortals el problema de les llengües (segur, lector, que alguna vegada has tingut contacte amb un estranger i ho has experimentat en la teva pròpia carn), et presentarà l'*esperanto* com la solució final de tot plegat.

La seva primera argumentació estarà basada en un fet indiscutible: parlant la gent no s'entén ni fent servir el mateix idioma. No cometis l'error de discutir aquest fet, perquè t'acapararà amb dades feaents i s'anotará un punt. Reconeix, doncs, el que és evident i centra la teva oposició en el paper de l'*esperanto* com a panacea.

Et dirà que l'*esperanto* té una gramàtica senzillíssima (i és cert). Tu replica que això no és cap garantia de simplicitat. Ell et retrarà que no té excepcions a les regles i que amb sols setze normes bàsiques i unes cinc-cents paraules es pot mantenir una conversa normal sobre qualsevol tema; haurà arribat el moment d'una retirada tàctica. Com que tu no estàs disposat a discutir unes normes gramaticals que desconeixes, i com que no és convenient que li donis peu perquè t'ho expliqui (car ho podries trobar interessant), el millor és atacar els flancs per sorpresa.

Ara bé, hi ha alguns arguments que no has de fer servir. No comentis que l'*esperanto* és una llengua artificial, perquè, fins que no es demostrí que la Natura produeix

llengües de manera espontània, haurem de convenir que totes les ha inventades l'home. Aprofita el que saps de Ciències Naturals, i si has llegit Darwin, encara millor. Digueu que difícilment un sol home durant 20 anys pot inventar una llengua més perfecta que altres que porten mil lenis d'evolució. Encara que és cert que l'*esperanto* està pensat amb el cap i que les nostres llengües, refetes continuament a empentes i rodolons, estan plenes d'imperficcions, li hauràs plantejat un dubte raonable.

Per res del món no se t'acudeixi argumentar —contra la pretesa internacionalitat de l'*esperanto*— que la base del seu vocabulari són només les llengües europees occidentals i orientals, perquè et respondrà el que qualsevol lingüista sap: que

el vocabulari no és, ni de bon tros, el més important d'un idioma, i, befant-se de la teva ignorància, tindrà el camp abonat per a recrear-se en les bondats de la seva sintaxi, la seva formació de mots o el seu sistema verbal, i hauràs de resignar-te a sentir, com a càstig de la teva imprudència, que la sintaxi de l'*esperanto* només està limitada per la claredat, que el genial sistema ideat per Zamenhof per fer paraules compostes permet expressar els matisos més subtils (cosa que la resta de les llengües no podrien fer ni borratxes) i que la conjugació dels seus verbs és un joc d'infants.

No, el teu atac no ha d'anar pas per aquí. Qüestiona la internacionalitat de l'*esperanto* per altres viarany. Pots dir, per exemple, que ¿com pot pretendre's internacional una llengua nascuda a Europa i

creada per un europeu? Per aquest objectiu, caldria haver nomenat una comissió *mundial* o alguna cosa d'aquesta mena.

Encara que rai que aquell europeu (Zamenhof) coneixia diverses llengües — entre elles, algunes d'asiàtiques — i que, de totes maneres, sempre és més internacional un idioma que té en compte els altres i no vol imposar-se sinó ser acceptat (no com d'altres que pretenen ser les més brillants, belles, lògiques i eufòniques llengües del món i que miren d'imposar-se fins i tot per les armes)..., encara que rai d'aquesta manera (raonaments molt vàlids, la veritat sigui dita)..., estarà, en tot cas, a la defensiva, i hauràs invertit la balança.

Ara bé: no et confis. El següent pas ha de ser acuradament estudiat.

Si parles una d'aquestes llengües de comunicació i progrés, d'aquestes que, a cops de garrot i de decret, de genocidis i de deportacions, han estès per la terra l'eufònic so dels seus diftongs, llavors pots moure-te de la quantitat de gent que parla aquest projecte de llengua. ¿Què són uns centenars de milers o uns escassos milions de parlants que pot exhibir el teu oponent, al costat dels 300 milions (o més!) que parlen certs idiomes?

Però si parles una llengua minoritària, si el teu idioma matern és el català, el gallec, l'euskera, l'aragonès, l'asturià, el bretó, el gaèlic, el sard, el cors, el quètxua, el màia..., llavors no se t'acudeixi pas parlar de xifres. Saps tant bé com ell que les xifres no signifiquen res, i que el valor d'un idioma no es mesura pel nombre dels seus parlants. Si ho fessis, tiraries pedres a la teva pròpia teulada.

Arremet, en canvi, contra l'èxit. Has de saber que el somni daurat de tot *esperantista* és una humanitat bilingüe en què cada ésser humà parli la seva pròpia llengua... i l'*esperanto* com a *idioma auxiliar internacional*. Doncs bé, aquest somni ha fracassat: l'*esperanto* no és avui dia *universal*. No el parlen tots els homes i totes les dones. Ni tan sols l'han reconegut tots els governs. Aquest és el taló d'Aquiles de tot *esperantista*: aquesta victòria final de l'*esperanto* sobre aquests aspectes quoti-

dians de la nostra cultura occidental no s'ha produït.

Diguin el que diguin els *esperantistes* (i encara que l'*esperanto* funcioni...) (1), la veritat és que la victòria final no és un fet: l'*esperanto* — en aquest sentit — ha fracassat.

I si aconseguies portar a aquest punt la discussió, el nostre *esperantista*, en el seu afany per convence't, també haurà fracassat. No haurà pogut encomanar-te la seva ceba. T'hauràs lliurat del perill de contagi!

Albert Garrell i Vilà

(1) Perquè funciona, ja ho crec que funciona! Només cal fixar-se en les assemblees internacionals d'*esperantistes*: hi veureu europeus, americans, asiàtics, africans, blancs, negres, grocs... però ni un sol traductor simultani! No el necessiten per res. — *Nota del Coordinador.*

manualitats

Les cadires

Què fariem sense cadires?

Heu pensat alguna vegada qui va inventar la cadira?

De segur que va ser una persona cansada. I va comprovar que seure en una cadira era més còmode que seure a terra o estar dempeus.

Però... atenció! Si en seure en una cadira no encertes la posició, et pots clavar la gran culada. Però, ben mirat, això ja és una altra història.

Us imagineu la primera cadira? Seria un roc o un tronc? Que incòmode!

Com és que mai no s'ha erigit un monument a la persona que va idear aquest utilíssim objecte?

Que en som, de desconsiderats!

Montserrat Parra
(Classes de català)

Aroma

Ni els més vells no recorden quan va arribar. Els besavis ja la conegueren bonica i gentil, com ara. Es deia Aroma i vivia dins del bosc. Ningú no s'estranyava de la joventut d'aquella noieta que semblava no tenir ni principi ni acabament.

Molt sovint, els habitants d'aquelles contrades anaven a passar l'estona al seu costat. La seva dolça veu i la flaire d'herba humida i agulles de pi feien que no s'adonessin com passava el temps. Sempre havien de córrer a l'hora de tornar a casa, abans que la nit no els engolís.

Un dia, però, ningú no va visitar n'Aroma. Estaven embadalits contemplant unes grans màquines que uns homes portaren fins ran del bosc. Aviat s'adonaren de les seves intencions: en poques setmanes edificaren un gran casalot amb unes llargues xemeneies que aviat començaren a treure un fum negre i pudent.

Com corrien els habitants d'aquell indret tot estrenyent-se el nas amb els dits! Sols pensaven en fugir d'aquell malson. Anaren al bosc a cercar la seva amiga Aroma i no la trobaren, ni aquell dia ni mai més.

No cal dir que les males olors s'escamparen pertot arreu. Les flors es pansiren, els arbres es moriren i aquell paratge, abans tan acollidor, aviat fou un emtot.

Pobra gent! Com enyoraven la benaurança perduda! De res no serviren els seus plans!

Moralitat: El progrés no sempre ens dóna la felicitat.

Post Scriptum: A l'Aroma del bosc, la pudor la va desintegrar.

Rosa Baqués
(Classes de català)

**Si tens de 6 a 12 anys
i vols jugar a tennis taula,
vine els dilluns i divendres,
de 6 a 7 de la tarda**

tennis de taula

Josep Mora, campió

Els dies 22 a 26 del passat mes de juny es va disputar, a Calella, una nova edició dels campionats d'Espanya de tennis-taula de veterans. El nostre jugador Josep Mora hi va brillar amb llum pròpia.

Com que eren dies de cada dia, dies laborables, dies de feina, ens va ser impossible prendre part en les proves per equips, però sí en les competicions individuals i de dobles.

Destacadíssima hi fou l'actuació del nostre jugador Josep Mora, que aconseguí la tercera plaça de dobles (medalla de bronze), fent parella amb el jugador d'Esparreguera Cast Soterias, qui, la temporada anterior, havia jugat amb nosaltres, i ho tornarà a fer aquesta temporada.

Pel que fa a les proves individuals, Josep Mora es tornà a lluir i obtingué la novena plaça final.

Comença una nova temporada

Els equips que ens representaran aquest any en les seves diferents categories són els següents:

- 2a Divisió Nacional,
- 3a Divisió Nacional (lliga catalana),
- 2a Divisió Provincial,
- Veterans,
- Juvenil Catalana.

També tenim una escola per a jugadors en edat de promoció.

Si algú està interessat a pertànyer a la nostra Secció, o a col·laborar-hi, serà molt ben vingut entre nosaltres.

Secció de Tennis-Taula

Raconet del soci infantil

Continuant reproduint part de la col·laboració espontània de la *Carmina* (iniciada a la pàg. 22 del passat número d'aquest BUTLLETÍ), vegem ara...

Els nou botons. Es fàcil col·locar nou botons de manera que formin tres fileres de tres:

Però, ¿com es posen nou botons perquè formin tres fileres de quatre?

Solució:

Petits luxes que el temps s'endugué

Un dels records més antics que tinc dels Lluïsos és d'abans de la guerra. És d'un dia que, des del cafè, vaig entrar tot solet a la sala del teatre i em vaig quedar dret una estoneta al darrera de tot, veient la funció. Era una obra feta per dones soles.

Ara em pregunto si no seria precisament la representació de *La molinera del molí bonic...* (Vegeu la portada i la pàgina 11 del número 43 d'aquest BULLETÍ.) Perquè aquest record deu ser de finals del 35 o principis del 36...

Un altre record similar que tinc em porta la imatge d'uns pastorets contemplats també, durant uns instants, des del

fons del pati de butaques... *L'estel de Natzare?* Els pastorets d'en Folch i Torres?... No ho sé. Hi havia molts diables en escena, i al dimoni gros se li encenien les banyes... Aquell Satanàs devia ser interpretat per en Lau (Estanislau Farrés), és clar...

Aquest segon record ha de ser forçosament de la temporada nadalenca 1935-36, quan jo estava a punt de fer cinc anys o els acabava de complir...

Després de la guerra, els primers anys foren de vaques molt flagues, i al dimoni gros dels nostres pastorets no se li encenien les banyes. Un detall, un petit luxe, que jo trobava a faltar...

Com també trobava a faltar —en un altre ordre de coses que no té res a veure amb els nostres Lluïsos— el petit luxe de "les bombes" (els globus inflats) que ens donaven als nens petits a Can Jorba... quan les nostres mares hi havien fet una bona compra, suposo. Sobretot, enyorava les bombes de rovell d'ou... unes "bombes" que la guerra incivil s'havia endut per sempre...

Perquè jo diria que aquest segon petit luxe no tornà mai més. Després de la guerra, a Can Jorba, al principi, no regalaven globus, i quan tornaren a fer-ho, els globus de rovell d'ou havien deixat d'estar de moda.

En canvi, al dimoni gros dels pastorets del Lluïsos, amb el temps, se li encenien novament les banyes. Havien tornat les vaques grasses.

Manuel Gausachs

ASSEGURI EL SEU FUTUR AMB

**CATALANA
OCCIDENTE**

Agència Maragall

**Li oferim tot tipus d'assegurances:
llars, comunitats, plans de jubilació,
etcètera**

**Per a qualsevol consulta, truquin's
al telèfon 347 86 88 i demani per
M. Teresa Campmany i Boada.**